

**Кыргыз Республикасынын Саламаттыкты сактоо министрлиги
Кыргыз Республикасынын Билим берүү жана илим министрлиги
И.К. Ахунбаев атындагы Кыргыз мамлекеттик медициналык
академиясы**

ДИПЛОМГО ЧЕЙИНКИ ДЕНГЭЭЛ

560006 «Медайымдык иши» адистиги боюнча ЖОЖдун бүтүрүүчүсүнүн

КОМПЕТЕНЦИЯЛАРЫНЫН КАТАЛОГУ

Бишкек – 2023

ЖОЖдун бүтүрүүчүсүнүн билги тизмеси, Кыргыз Республикасынын Билим берүү жана илим министрлигинин 2021-жылдын 21-сентябрындагы № 1578/1 токтому менен бекитилген 560006 «Медайымдык иш» адистиги боюнча Жогорку кесиптик билим берүүнүн, мамлекеттик билим берүү стандартынын материалдарын колдонуу менен иштелип чыккан.

Жумушчу топ тарабынан түзүлгөн:

1.	Ф.А.А.	кызматы
2.	Жаманкулова М.К.	МАИ болумунун башчысынын м.а.
3.	Курманалиева З.Б.	Окуу болумунун башчысы
4.	Айдарова М.К.	Программалардын координатору, кафедранын ассистенти
5.	Карыпова Б.К.	МАИ болумунун асистенти
6.	Бабалиева З.Б.	МАИ болумунун асистенти
7.	Мамышова А.Ж.	МАИ болумунун асистенти
8.	Абдразакова А.Р.	МАИ болумунун асистенти
9.	Кадырова Ж.С.	МАИ болумунун асистенти
10.	Шапилова А.Ш.	МАИ болумунун асистенти
11.	Султашев А.Ж.	Жалпы гигиена болумунун доцентинин м.а.
12.	Карынбаева А.С.	№2 ККБОнун башкы дарыгердин «Медайымдык иш» боюнча орун басары

Билги каралат:

- **Мусаева Б.Д.**- башкы дарыгердин «Медайымдык иш» боюнча орун басары, УОЖГБ .

- **Мусуркулова Б.А.**- м.и.к.,госпиталдык педиатрия кафедрасынын доценти

1. «Медайымдык иш» адистиги боюнча ОМПКтин отурумунда каралган , 2023-жылдын 6-мартындагы №4 протоколу.

2. И.К. Ахунбаев атындагы КММАнын БОМКте каралып, жактырылган, 2023-жылдын 14-мартындагы №7 протоколу.

3. И.К. Ахунбаев атындагы КММА ФМПОнун ЖМПК жыйынында каралып бекитилди. протоколу № _ 11.04.2023

МАЗМУНУ

Түшүндүрмө кат	4
1-глава. Жалпы милдеттер	9
2-глава. Дисциплиналык милдеттер	13
2.1. Медайымдык ишинин негиздери.....	13
2.2. Үй-бүлөлүк медицинадагы медайымдык иш.....	17
2.3. Терапиядагы медайымдык иш.....	18
2.4. Акушердик жана гинекологиядагы медайымдык иш.....	18
2.5. Гериатриядагы медайымдык иш.....	19
2.6. Хирургиядагы медайымдык иш.....	19
2.7. Педиатриядагы медайымдык иш.....	20
2.8. Медайымдык кызматты башкарууну уюштуруу.....	21
2.9. Паллиативдик жардам.....	22
2.10. Башкаруу психологиясы.....	22
2.11. Медайымдык ишти окутуунун методикасы.....	23
2.12. Ден соолуктун абалын баалоо.....	23
2.13. Педагогикалык жана курак психологиясы.....	24
2.14. Педагогика, жогорку окуу жай педагогикасы.....	25
2.15. Клиникалык фармакология.....	25
2.16. Коомдук саламаттык жана саламаттыкты сактоо.....	27
2.17. Лидерлик жана башкаруу.....	28
2.18. Саламаттык сактоодогу экономика жана маркетинг.....	28
2.19. Жалпы жана клиникалык биохимия.....	28
2.20. Клиникалык жана лабораториялык диагностика.....	29
2.21. Эпидемиология жана эпидемиологиялык анализдин негиздери ...	29
2.22. Далилдүү медицина.....	30
2.23. Клиникалык реабилитация жана физиотерапия.....	30
2.24. Жеке микробиология, вирусология жана иммунология.....	31
2.25. Соттук медицина.....	33
2.26. Өзгөчө кырдаалдарда медайымдык жардам.....	34
3-глава. Медайымдык көндүмдөр жана манипуляциялар	
3.1. Жалпы көндүмдөр.....	35
3.2 Медайымдык диагноз коюу үчүн маалымат чогултуу.....	40
3.3. Физикалык экспертиза.....	40
3.4 Өзгөчө кырдаалдарда көндүмдөр.....	41
3.5 Уюштуруучулук жана башкаруу көндүмдөрү.....	41
3.6. Психологиялык-педагогикалык иш-аракеттердин көндүмдөрү.....	42

Түшүндүрмө кат

«Медайымдык иш» адистиги боюнча дипломго чейинки даярдоо бейтапка кам көрүү, медайымдык персоналды башкаруу, ошондой эле педагогикалык жогорку билими боюнча терең теориялык жана практикалык билими бар адисти даярдоону карайт. Ал теориялык дисциплиналар жана медайымдык дисциплиналар боюнча аспирантурага даяр болууга, ошондой эле медицинанын жана медайымдык ишинин теориялык, фундаменталдык жана прикладдык багыттары боюнча илимий-изилдөө иштерин жүргүзүүгө тийиш.

Жогорку кесиптик билим берүүнүн 560006 - «Медайымдык иш» адистигинин бүтүрүүчүсү өзүнүн квалификациясына ылайык келген маселелерди чече алышы жана Мамлекеттик билим берүү стандартында көрсөтүлгөн компетенцияларга ээ болушу керек.

Дипломго чейинки деңгээлдеги билги тизмеси медайымдык, башкаруучулук жана педагогикалык практикада эң көп кездешкен медициналык, башкаруучулук жана педагогикалык көйгөйлөрдүн түзүмүн эске алуу менен түзүлөт. Белгилей кетсек, бүгүнкү күндөгү саламаттыкты сактоодогу татаал социалдык-экономикалык шарттарда башкаруу чөйрөсүн өнүктүрүүсүз жана трансформациялоосуз, кесипкөй менеджмент жана педагогикалык кадрларды түзмөйүнчө, саламаттыкты сактоо тармагындагы кризистерди жеңүүгө мүмкүн эместигин түшүнүү күчөп баратат. Буга байланыштуу жогорку билимдүү медайымдарды, медайымдардын жетекчилерин жана мугалимдерин даярдоо маселеси өзгөчө актуалдуу болуп саналат.

Саламаттык сактоону башкаруу персоналынын кесиптик даярдыгы жана өнүгүүсү дарыгерлерге да, медайымдарга да бирдей тиешелүү. Оорукана бөлүмүнүн башкы медайымынан баштап Кыргыз Республикасынын Саламаттыкты сактоо министрлигинин башкы медайымына чейинки башкаруу иерархиясынын бардык деңгээлдериндеги менеджерлердин медайымдарынын ишмердүүлүгүндөгү кесипкөйлүүлүгү медайымдык гана кызматтын иши эмес, бүтүндөй саламаттыкты сактоо системасынын ийгилигинин ачкычы болуп саналат.

«Медайымдык иш» адистиги боюнча жогорку кесиптик билим берүүнүн мамлекеттик билим берүү стандартына ылайык, дипломго чейинки бүтүрүүчү иштин төмөнкү түрлөрүн өздөштүрүшү керек:

- уюштуруучулук жана башкаруучулук;
- психологиялык-педагогикалык;
- реабилитация;

- алдын алуу;
- илимий-изилдө

Бул тизмек иш-аракеттердин саналып өткөн түрлөрүнө ылайыктуу милдеттерди аныктайт:

аныкталган:

- дипломго чейинки билим берүүнүн максаты жана мазмуну;
- медайымдык адистин билги тизмегинин, билиминин жана көндүмдөрүнүн деңгээли;

иштелип жатат:

- билим берүү пландары;
- окутуунун иш программалары;

уюштурулат:

- билим берүү процесси;
- медициналык ЖОЖдорго тапшыруучу абитуриенттерге кесиптик багыт берүү;

1. аткарылган:

- бүтүрүүчүлөрдү аттестациялоо.

Практикалык ыңгайлуулук үчүн билгидеги тапшырмалар төмөнкүдөй бөлүштүрүлгөн:

1-глава. Жалпы милдеттер

2-глава. Тартиптик милдеттер - клиникалык шарттар, өзгөчө кырдаалдар, теориялык негиздер

3-глава. Медайымдык көндүмдөр жана манипуляциялар.

1-глава. Жалпы милдеттер бүтүрүүчү өздөштүрүүгө тийиш болгон жалпы жана атайын билгилердин тизмеси (560006 «Медайымдык иш» адистиги боюнча жогорку кесиптик билим берүүнүн мамлекеттик билим берүү стандартына ылайык).

2-глава. Тартиптик милдеттер – дисциплиналар боюнча тапшырмалар берилген. Ар бир дисциплина теориялык жана клиникалык шарттарды камтыйт, анда бүтүрүүчү медайымдык процессти баалоого жана ишке ашырууга жөндөмдүү болушу керек болгон түшүнүктөрдү, патологиялык шарттарды камтыйт.

Оорулар дисциплиналар боюнча топторго бөлүнөт:

Профилдик медайымдык цикл:

- Медайымдардын ишинин негиздери
- Терапиядагы медайымдык иш

- Педиатриядагы медайымдык иш
- Хирургиядагы медайымдык иш
- Акушердик жана гинекологиядагы медайымдык иш
- Гериатриядагы медайымдык иш
- Жугуштуу оорулар боюнча медайымдык
- Үй-бүлөлүк медицинадагы медайымдык иш
- Паллиативдик жардам

Ички оорулар

- Терапия
- Үй-бүлөлүк медицина
- Пациенттерди баалоо
- Аскердик талаа терапиясы/Экстремалдуу медицина
- Жугуштуу оорулар
- Кургак учук
- Нерв оорулары, наркология курсу менен психиатрия
- Радиациялык диагностика

Хирургиялык оорулар

- Хирургиялык оорулар
- Акушердик жана гинекология

Балалык оорулар

- Балдардын оорулары

Уюмдук башкаруу цикли

- Медайымдык кызматты башкаруунун негиздери
- Лидерлик жана башкаруу
- Ден соолуктун жана саламаттыкты сактоонун негиздери
- Саламаттык сактоодогу экономика жана маркетинг

Психологиялык-педагогикалык цикл

- Педагогика, жогорку окуу жай педагогикасы
- Педагогикалык жана өнүгүү психологиясы
- Башкаруу психологиясы
- Медайымдардын билим берүү методикасы
- Жалпы жана медициналык психология

Өзгөчө кырдаалдар

- анестезиология жана реанимация негиздери менен тез жардам

Бүтүрүүчү ээ болууга тийиш болгон көндүмдөрдүн даражасын сүрөттөө үчүн, төмөнкү денгээлдердин градациясы колдонулат:

	Денгээл 1 (бийик)	Денгээл 2 (базалык)
Клиникалык медайымдык кам коруу	<p>Бүтүрүүчү жөндөмдүү жана өз алдынча:</p> <ul style="list-style-type: none"> - оорулардын алдын алуу боюнча иш-чараларды жүргүзүү; ден соолукту чындоо жана жугуштуу эмес жана жугуштуу оорулардын тобокелдик факторлорун аныктоо; - ар кандай категориядагы адамдарды жана пациенттерди багуу жана реабилитациялоо үчүн калкка медайымдык жардам көрсөтүүгө (медициналык процедуралардын стандарттарына жана протоколдоруна ылайык); - пациенттер жана персонал үчүн коопсуз чөйрөнү камсыз кылуу; 	<p>Бүтүрүүчү клиникалык насаатчы менен бирге медайымдык иш-аракеттерди жүзөгө ашырат:</p> <ul style="list-style-type: none"> - татаал жана оор агымдагы инфекциялык эмес жана инфекциялык оорулары бар бейтаптарга медайымдык жардам көрсөтүү; - онкопатологияны жана тукум куучулук ооруларды аныктоо боюнча скринингдик иш-чараларды жүргүзүү;
Педагогикалык ишмердүүлүк	<p>Бүтүрүүчү жөндөмдүү жана ээ:</p> <ul style="list-style-type: none"> - практикалык ишмердүүлүктө окутуу программаларын түзүүгө жана колдонууга; - окуу сабактарын өткөрүүнүн ар кандай ыкмаларын практикада колдонууга; - негизги билим берүү программасынын учурдагы жана акыркы окуу натыйжаларына мониторинг жүргүзүүгө жана баалоого. 	<p>Бүтүрүүчү насаатчы менен бирге педагогикалык ишмердүүлүктү жүргүзөт:</p> <ul style="list-style-type: none"> - окуу-тарбия иштерин уюштуруунун теориялык негиздерин жана технологияларын билет; - окутуунун эң эффективдүү куралдарын колдонуу менен студенттерди окутууну камсыз кылган материалдарды иштеп чыгуу ыкмаларын билет; - мамлекеттик билим берүү стандарттарын, адистик боюнча атайын билим берүү программаларын иштеп чыгуунун принциптерин билет.
Уюштуруучулук жана башкаруучулук иш	<ul style="list-style-type: none"> - Бүтүрүүчү жөндөмдүү жана даяр: - материалдык ресурстарды башкаруу; 	<p>Бүтүрүүчү насаатчы менен бирге башкаруу ишин жүзөгө ашырат:</p> <ul style="list-style-type: none"> - медициналык жардамдын

	<p>- саламаттык сактоо бөлүмдөрүндөгү медайымдык персоналды башкарууга;</p> <p>- эсепке алуу жана отчеттуулук документтерин жүргүзүү;</p> <p>- медайымдык ишмердүүлүккө мониторинг жана баа берүүгө.</p>	<p>сапатын жогорулатуу боюнча уюмду өнүктүрүүнүн пландарын түзүүнүн негиздерин билет;</p> <p>☐ ийгиликтүү ишке алуунун негиздерин билет</p> <p>-медайымдык персоналдын потенциалын жогорулатуу ыкмаларын билет.</p>
Теориялык негиз	<p>Бүтүрүүчүсү жөндөмдүү жана даяр:</p> <p>– экспертизанын жыйынтыгын чечмелөөдө жана бейтаптарга медайымдык жардам көрсөтүп, оорулардын алдын алуу жана реабилитациялоо ыкмалары боюнча кеңеш берүү учурунда өз билимин колдонууга даяр:</p>	<p>Бүтүрүүчү бул көйгөйлөргө маани берет:</p> <p>– концепцияны же процедураны, анын ичинде көрсөтмөлөрдү жана каршы көрсөтмөлөрдү баяндай алат;</p> <p>– конкреттүү клиникалык кырдаалда бул кубулуштун/процедуранын актуалдуулугун жана маанисин билет.</p>

3-глава "Медайымдын манипуляциялары", "Уюштуруучулук, башкаруучулук жана психологиялык-педагогикалык иш-аракеттердин көндүмдөрү" бүтүрүүчүнүн билими жана тигил же бул даражада өздөштүрүшү керек болгон көндүмдөрдүн жана манипуляциялардын тизмеси.

Бүтүрүүчү ээ болууга тийиш болгон көндүмдөргө же иш-аракеттин түрүнө ээ болуу даражасын сүрөттөө үчүн төмөнкү деңгээлдердин градациясы колдонулат:

	Деңгээл 1 (бийик)	Деңгээл 2 (базалык)
Медайымдык манипуляциялар	<p>жаңы төрөлгөн балдардан башка бардык курактагы пациенттерде манипуляция сыналган же көз карандысыз практикалык ишке ашыруу үчүн муляжда/симулятордо манипуляцияларды жасоо тажрыйбасы бар (кеминде 20 жолу);</p> <p>– манипуляцияларды жасоонун туура техникасын билет</p>	<p>бейтаптарга же көз карандысыз практикалык ишке ашыруу үчүн муляжда/симулятордо манипуляцияларды жасоо боюнча жетиштүү тажрыйбасы жок (20 эседен кем):</p> <p>– насаатчынын көзөмөлүндө манипуляцияларды жасоону билет</p>

Бардык медайымдык манипуляциялар шарттуу түрдө төмөнкү топторго бириктирилет:

- Жалпы көндүмдөр
- медайымдык диагноз коюу үчүн маалымат чогултуу
- Пациенттин физикалык экспертизасы
- Тез жардам көндүмдөрү
- Уюштуруучулук жана башкаруу жөндөмдүүлүгү
- Психологиялык жана педагогикалык чеберчилик

“Жалпы максаттар” 1-главасында бүтүрүүчү өздөштүрүүгө тийиш болгон жалпы жана атайын билги тизмеси келтирилген (560006 Медайымдар иши адистиги боюнча жогорку кесиптик билим берүүнүн мамлекеттик билим берүү стандартына ылайык).

ГЛАВА 1. Жалпы милдеттер бүтүрүүчү өздөштүрүүгө тийиш болгон жалпы жана атайын билгилердин тизмеси

БИЛГИЛЕР

Универсалдуу:	
- жалпы илимий билги (ЖИБ):	
ЖИБ-1	коомдук маанилүү проблемаларды жана процесстерди талдоо, кесиптик жана коомдук ишмердүүлүктүн ар кандай түрлөрүндө табигый, математика жана гуманитардык илимдердин ыкмаларын колдонууга жөндөмдүү жана даяр;
ЖИБ-2	олуттуу саясий окуяларды жана тенденцияларды талдоо, дүйнөлүк тарыхый процесстин негизги түшүнүктөрүн жана мыйзам ченемдүүлүктөрүн өздөштүрүү, тарыхый мурастарды жана салттарды урматтоого жана кам көрүүгө, мамлекеттик саясатка баа берүүгө, жарандык позицияны калыптандырууга жөндөмдүү жана даяр;
ЖИБ-3	актуалдуу социалдык, илимий жана этикалык маселелер боюнча пикирлерди түзүү үчүн зарыл болгон маалыматтарды заманбап маалыматтык технологияларды колдонуу менен чогултууга, иштеп чыгууга жана чечмелөөгө жөндөмдүү жана даяр;
ЖИБ-4	жамаатта иштөөгө жөндөмдүү жана каалоосу, социалдык, этникалык, диний жана маданий айырмачылыктарды сабырдуулук менен кабыл алуу.
Инструменталдык билги (ИБ):	
ИБ-1	кесиптик маселелерди чечүү үчүн системалык жана колдонмо максаттары үчүн компьютердик аппараттык жана программалык камсыздоо менен иштөөгө жөндөмдүү жана даяр;
ИБ-2	маалыматтык коопсуздуктун негизги талаптарын эске алуу менен маалыматтык, библиографиялык ресурстарды жана маалыматтык-коммуникациялык технологияларды колдонууга жөндөмдүү жана даяр;

ИБ-3	мамлекеттик тилде жана расмий тилдерде жазуу жана оозеки баарлашууга жөндөмдүү жана даяр, кесиптик маселелерди чечүү үчүн чет тилдердин бирин өздөштүрүү жөндөмдүүлүгү;
ИБ-4	башкаруу ыкмаларын колдонууга жөндөмдүү жана даяр; аткаруучулардын ишин уюштуруу; ар кандай пикирлердин алдында жана өздөрүнүн кесиптик компетенциясынын чегинде жоопкерчиликтүү башкаруу чечимдерин табуу жана кабыл алуу.
коомдук-инсандык жана жалпы маданий билгилер (КИЖМБ):	
КИЖМБ-1	кесиптик ишмердигинде этикалык, деонтологиялык жана биоэтикалык принциптерди ишке ашырууга жөндөмдүү жана даяр;
КИЖМБ-2	жөндөмдүү жана кесиптик байланыш ыкмалары үчүн даяр; инсандар аралык мамилелерди куруу, топ менен иштөө, чыр-чатактарды конструктивдүү чечүү, социалдык, этникалык, диний жана маданий айырмачылыктарга чыдамкайлык менен мамиле кылуу;
КИЖМБ-3	үзгүлтүксүз кесиптик өнүгүүгө, өзүн-өзү таанууга, өзүн өнүктүрүүгө, өзүн актуалдаштырууга, өз убактысын башкарууга, өз ишин пландаштырууга жана уюштурууга, жеке жана кесиптик өнүгүү жана окутуу стратегиясын түзүүгө жөндөмдүү жана даяр;
КИЖМБ-4	коомдо кабыл алынган моралдык-укуктук нормаларды эске алуу менен өз ишин жүргүзүүгө жөндөмдүү жана даяр, жашыруун маалыматтар менен иштөө боюнча мыйзамдарды жана ченемдик укуктук актыларды сактоого, кабыл алынган чечимдер үчүн социалдык жана этикалык жоопкерчиликти тартууга;
КИЖМБ-5	логикалык жана жүйөлүү талдоо жүргүзүүгө, эл алдында сүйлөөгө, талкууларды жана полемикаларды жүргүзүүгө, тарбиялык жана билимдик иштерди жүргүзүүгө, кызматташууга жөндөмдүү жана даяр.
профессионалдык (ПБ):	
- диагностикалык иш	
ПБ-1	медайымдык кароону жүргүзүүгө, бейтап жөнүндө маалыматты жана анын медайымдык кам көрүү муктаждыктарына талдоо жүргүзүүгө жөндөмдүү жана даяр;
ПБ-2	медайымдык диагноз коюуга жөндөмдүү жана даяр;
ПБ-3	өзүнүн компетенциясынын жана практикасынын чегинде жардам көрсөтүү үчүн пациенттин жашоосунун бардык чөйрөлөрүн (физикалык, психологиялык, социалдык, рухий) камтыган медайымдык диагноздун (пациенттин көйгөйлөрүнүн) артыкчылыктүүлугун жана маанисин аныктоого жөндөмдүү жана даяр.
терапиялык иш	
ПБ-4	медайымдык диагностикага ылайык бейтаптарга медайымдык кийлигишүүлөрдүн планын жана көлөмүн аныктоого жана андан кийин ишке ашырууга, алгоритмдерге (медициналык манипуляциялардын стандарттары жана протоколдору) ылайык кам көрүү максаттарына жетүүгө багытталган иш-аракеттерди жүргүзүүгө жөндөмдүү жана даяр;
ПБ-5	көз каранды медайымдык кийлигишүүлөрдү (дарыгердин көрсөтмөсү

	боюнча жана көзөмөлүндө аткарылган аракеттерди) аткарууга жана пациенттин абалынын өзгөрүшү жөнүндө дарыгерге билдирүүгө жөндөмдүү жана каалоосу;
ПБ-6	медайымдык кийлигишүүнүн өз алдынча түрүн аткарууга жөндөмдүү жана даяр (медайымдын өз компетенциясынын чегинде өз алдынча аткарган иш-аракеттер – байкоо, багуу, гигиена, өзгөчө жана өмүрүнө коркунуч туудурган шарттарда пациентке шашылыш жардам көрсөтүү ж.б.у.с.)
ПБ-7	өзгөчө кырдаалдарда медициналык эвакуациялоо иш-чараларын жүргүзүүгө, эпидемиялардын экстремалдык шарттарында, массалык кыйратуу борборлорунда калкка медициналык жардам көрсөтүүгө жөндөмдүү жана даяр;
ПБ-8	дары-дармектерди, медициналык приборлорду жана медициналык техниканы пайдалануу жана сактоо эрежелерин сактоого жөндөмдүү жана даяр;
ПБ-9	-бейтапка үй шартында медициналык кам коруудо укуктук жана этикалык маселелерин сактоо менен үй-бүлө мүчөлөрүн камкордукка жана дарылоого тартуу менен, бейтапка үй шартында медайымдык көзөмөлдү жүргүзүүгө жана медайымдык кам көрүүгө жөндөмдүү жана даяр.
реабилитациялык иш	
ПБ-10	организмдеги эң кеңири таралган патологиялык абал жана жаракаттары бар пациенттерге ар кандай реабилитациялык чараларды (медициналык, социалдык жана кесиптик) колдонууга жөндөмдүү жана даяр;
ПБ-11	оорулуунун физиологиялык, психологиялык жана социалдык ден соолугун калыбына келтирүүгө көмөктөшүүчү чараларды ишке ашырууга жөндөмдүү жана даяр, анын организминин потенциалдуу мүмкүнчүлүктөрүн максималдуу пайдалануу менен;
ПБ-12	пациентке өзүн-өзү тейлөөнүн ыкмаларын үйрөтүүгө, морфофункционалдык абалына жараша физикалык активдүүлүктүн оптималдуу режимин сунуштоого, физиотерапиянын, физиотерапиянын жана дары-дармексиз терапиянын эрежелерин үйрөтүүгө жөндөмдүү жана даяр.
алдын алуу иш	
ПБ-13	калктын ден соолугун чыңдоо жана сактоо боюнча илимий негизделген чараларды иштеп чыгуу үчүн саламаттык сактоо мекемелеринин ар кандай бөлүмдөрүнүн деңгээлинде калктын саламаттыгынын көрсөткүчтөрү боюнча маалыматты чогултуунун жана медициналык-статистикалык талдоонун заманбап социалдык-гигиеналык ыкмаларын колдонууга жөндөмдүү жана даяр;
ПБ-14	дени сак үй-бүлөгө жана анын мүчөлөрүнө медайымдык жардам көрсөтүүгө жана аларга жеке гигиена, эмгекти жана эс алууну рационалдуу уюштуруу, ошондой эле туура тамактануу маселелери боюнча сунуштарды берүүгө жөндөмдүү жана даяр

ПБ-15	тиркелген калктын арасында кеңири таралган жугуштуу, мите жана жугуштуу эмес оорулардын алдын алуу боюнча профилактикалык иш-чараларды, калкты эмдөөнүн типтүү жол-жоболорун жүргүзүү;
ПБ-16	врач менен бирдикте калкты медициналык текшерүү боюнча иш-чараларды жүргүзүүгө жөндөмдүү жана даяр;
ПБ-17	эпидемияга каршы иш-чараларды жүргүзүүгө, өзгөчө коркунучтуу инфекциялардын очокторунда, радиациялык кырдаал начарлаганда жана табигый кырсыктарда калкты коргоого жөндөмдүү жана даяр
ПБ-18	медайымдык кызматтын ишин уюштурууда конфликттерди, стрессти жана инновацияларды башкаруу үчүн психология билимин колдонуу менен натыйжалуу коммуникация ыкмаларын колдонууга жөндөмдүү жана даяр;
ПБ-19	саламаттыкты сактоо тармагында кабыл алынган ченемдик-укуктук жана административдик документтер менен иштөөгө жөндөмдүү жана даяр (Кыргыз Республикасынын мыйзамдары, техникалык регламенттер, эл аралык жана улуттук стандарттар, буйруктар, рекомендациялар, терминология, бирдиктердин эл аралык системалары (СИ), учурдагы эл аралык классификациялар ж.б.у.с.) .);
ПБ-20	дарылоо-профилактикалык бирикмелерде медициналык эсептерди жана отчетторду жүргүзүүгө жөндөмдүү жана даяр, иштиктүү кат алышуу (эстемелер, отчеттор, каттар ж.б.);
ПБ-21	саламаттык сактоо мекемелерине кабыл алынган медайымдарга инструктаж берүүгө, аларды кызматтык милдеттери, эмгекти коргоо эрежелери, ички тартип жана башка расмий документтер менен тааныштырууга жөндөмдүү жана даяр;
ПБ-22	саламаттык сактоо мекемелеринин материалдык ресурстарын сарамжалдуу пайдалануу максатында башкарууга жөндөмдүү жана даяр; маркетинг изилдөө ыкмаларын колдонуу менен дары-дармектердин, таңуу материалдарынын, медициналык аспаптардын жана башка медициналык буюмдардын товардык анализин жүргүзүү
ПБ-23	саламаттык сактоо мекемелеринде медициналык-коргоочу, санитардык-гигиеналык жана санитардык-эпидемиологиялык режимге карата талаптардын сакталышын уюштурууга жана камсыз кылууга жөндөмдүү жана даяр.
ПБ-24	кызматтардын: тамак-аш, кир жуучу жана саламаттыкты сактоо мекемесинин борбордук стерилдөө бөлүмү (БСД) ишмердүүлүгүн көзөмөлдөөгө жөндөмдүү жана даяр.
психологиялык-педагогикалык иш	
ПБ-25	жогорку жана орто кесиптик медициналык окуу жайларында окутуучулук иш-аракеттерди жүргүзүүгө, медайымдык иш дисциплиналары боюнча студенттер менен окуу сабактарынын психологиялык ресурстарын аныктоого жөндөмдүү жана даяр;
ПБ-26	медайымдык дисциплиналарды окутуу үчүн дидактикалык материалга методикалык талдоо жүргүзүүгө, окуу максаттарын түзүүгө, коюлган

	кесиптик милдеттерге ылайык окуу процессин уюштурууга жана өткөрүүгө жөндөмдүү жана даяр;
ПБ–27	медайымдык жана кенже медициналык персоналды санитардык-гигиеналык режимдин эрежелерине, саламаттыкты сактоо мекемелериндеги этикалык жана деонтологиялык принциптерге үйрөтүүгө жөндөмдүү жана даяр.
изилдөө иш-чаралары	
ПБ – 28	далилдүү медицинанын негизинде медициналык маалыматты талдоо жана ачык көрсөтүүгө жөндөмдүү жана даяр;
ПБ – 29	илимий медайымдык изилдөөлөрдү пландаштырууга жана жүргүзүүгө жөндөмдүү жана даяр;
ПБ – 30	коомдук ден соолукту коргоого багытталган медайымдык изилдөөлөрдүн жаңы ыкмаларын жана ыкмаларын киргизүүгө жөндөмдүү жана даяр.

ГЛАВА 2: ДИСЦИПЛИНАЛЫК МИЛДЕТТЕР

КЛИНИКАЛЫК ДИСЦИПЛИНАЛАР	денгээли
2.1. Медайымдык ишинин негиздери	
Оорулууну кол менен ташуу.	1
Бейтаптын шейшептерин жана ич кийимдерин алмаштыруу.	1
Териге кам көрүү, нымдап сүртүү.	1
Бейтаптарды жуунтуу.	1
Төшөктөгү жаралардын алдын алуу.	1
Дененин айрым бөлүктөрүнө кам көрүү (оорулууну жуунтуу, көзүн, мурдун, кулактарын, ооз көңдөйүн, протездерди, бейтаптын бетин кыруу, оорулуунун чачын, бутун жуу, тырмактарын кесүү).	1
Назогастралдык түтүк аркылуу пациентти тамактандыруу.	1
Оорулууга гастростомиялык түтүк аркылуу тамак берүү.	1
Түтүк же түтүксүз ыкма менен ашказанды жуу.	1
Кусууда оорулууга жардам берүү.	1
Фракциялык жука зонду ашказанга киргизүү. Он эки эли ичегиге зонд киргизүү.	1
Тазалоочу, сифондук, май, дарылык, азыктандыруучу клизма жүргүзүү.	1

Табарсык катетеризациясы. Катетерге кам көрүү.	1
Тамактан жана мурундан мазок алуу.	1
Жалпы анализге жана биохимиялык изилдөөгө пациентти кан алууга даярдоо.	1
Оорулууну изилдөө үчүн заара чогултууга даярдоо (жалпы анализ үчүн Нечипоренко, Зимницкий боюнча кантка, суткалык диурезге, бактериологиялык изилдөөгө).	1
Оорулууну изилдөө үчүн какырыкты чогултууга даярдоо (жалпы анализ үчүн, КД үчүн, атиптик клеткалар үчүн, бактериологиялык изилдөө үчүн)	1
Оорулууну изилдөө үчүн заң чогултууга даярдоо (жалпы анализ үчүн, жашыруун кан үчүн, курт жумурткалары үчүн)	1
Бейтапты рентгендик изилдөө ыкмаларына даярдоо (рентгенография, флюорография, компьютердик томография, МРТ, веналык экскретордук урография).	1
Бейтапты эндоскопиялык изилдөө ыкмаларына даярдоо (бронхоскопия, эндоскопия, сигмоидоскопия, колоноскопия, цистоскопия).	1
Оорулууну ички органдарын жана бөйрөктөрүн, жамбаш органдарын, жүрөк жана кан тамырларды УЗИге даярдоо.	1
Жылуу компресс коюу.	1
Жылыткычтарды, муз пакеттерин, медициналык банкаларды, горчичкаларды жайгаштыруу.	1
Ампулада жана флакондон алынган дары-дармек каражаттарынын топтому.	1
Дары каражаттарын эсептөө жана суюлтуу үчүн стандарт. Антибиотиктерди суюлтуу.	1
Дарыларды венага, тери астына, булчуңга, венага парентералдык киргизүү.	1
Текшерүү үчүн тамырдан кан алуу.	1
Инъекциядан кийинки кыйынчылыктары бар бейтаптарга кам көрүү. Алдын алуу.	1
Перифериялык катетерди тандоо эрежелери.	1
Перифериялык жана борбордук катетерге кам көрүү.	1
Бейтапты плевра, курсак, бел жана төштүн пункциясына даярдоо. Пункциядан кийин пациентке кам көрүү.	1

Моноклоналдык антителолордун жардамы менен АВО системасы боюнча кан тобун аныктоо.	1
Жеке шайкештик тестин өткөрүү. Rh фактору үчүн шайкештик тестин жүргүзүү. Биологиялык тест.	1
Бейтапты кан куюуга даярдоо.	1
Жүрөккө кыйыр массаж жасоо.	1
Дем алуу жолдорунун ачыктыгын калыбына келтирүү.	1
Колду хлоргексидин эритмеси менен тазалоо.	1
Стерилдүү халат, маска, кол кап кийүү.	1
Асептикалык бинттерди колдонуу.	1
Гипс бинттерин даярдоо. Кең гипс бинттерин даярдоо.	1
Кол менен, ультразвук менен дезинфекциялоо иштерин жүргүзүү.	2
Операцияга чейинки кам көрүү.	1
Бейтапты пландуу жана шашылыш операцияларга даярдоо.	1
Оорулууну операциялык бөлмөгө жеткирүү, хирургиялык бөлүктү тазалоо.	1
Операциядан кийин пациентти ташуу. Керебет жана бөлмөсүн даярдоо.	1
Операциядан кийин пациенттин тамактануусун уюштуруу.	1
Операциядан кийинки мезгилде физикалык активдүүлүктү көзөмөлдөө.	1
Операциядан кийинки жараларга кам көрүү жана мониторинг жүргүзүү.	1
Дренажга кам көрүү.	1
Бейтаптын муктаждыктарындагы негизги бузулууларды аныктоо (табиттин жоктугу, тынчсыз уйку, тынчсыздануу, депрессия, оору, дем алуунун кыйындашы, заңдын бузулушу).	1
Бейтапка гастростомиялык түтүк аркылуу тамак берүү. Гастростомияга кам көрүү.	1
Илеостома жана колостоманы тазалоо. Колостомиялык баштыкты алмаштыруу.	1
Стоманын айланасындагы териге кам көрүү. Бейтапка стомага өз алдынча кам көрүүнү үйрөтүү.	1
Кан агууну манжа менен басуу ыкмасын колдонуп, кол-бутту	1

физиологиялык бүгүп, басуучу бинт, жгут менен токтотуу.	
Ар кандай курактагы балдардын боюн, башын жана көкүрөгүн өлчөө.	1
Жашоонун 4-күнүнө чейин балдар бөлүмүндө жаңы төрөлгөн баланын эртең мененки гигиенасы.	1
Жашоонун 4-күнүнөн кийин жаңы төрөлгөн баланын эртең мененки гигиенасы.	1
Төрөт үйүндө жаңы төрөлгөн ымыркайды ороо.	1
Кашык менен тамактандыруу. Баланы ашказан түтүгү аркылуу тамактандыруу.	1
Кургак учукка каршы эмдөө жана Манту пробасы.	2
Вирустук гепатитке каршы, БЦЖ, БЦЖ-М вакциналары менен кургак учукка каршы эмдөө.	2
Балдарга дарыларды тери астына, булчуңга, венага киргизүү.	1
Инсулинди тери астына эсептөө жана киргизүү	1
Бактериологиялык изилдөө үчүн заң алуу. Гельминттердин жумурткалары үчүн заң кабыл алуу. Энтеробиоз үчүн заң чыгаруу.	2
Электрдик соргучтун жардамы менен жогорку дем алуу жолдорунан патологиялык заттардын аспирациясы.	2
Мурдунан кан кеткенде, бала эсин жоготкондо, кекиртектин курч стенозунда, конвульсиялык синдромдо, дене табы көтөрүлгөндө тез жардам көрсөтүү.	1
Кош бойлуу аялдын антропометриясы (бойду, дене салмагын өлчөө, дене массасынын индексин аныктоо).	1
Кош бойлуу аялга физикалык экспертиза жүргүзүү.	1
Кош бойлуу аялдын жамбаш сөөгүн өлчөө.	1
Түйүлдүктүн жүрөгүнүн кагышын угуу.	2
Ичтин айланасын жана жатын түбүнүн бийиктигин өлчөө.	1
Кош бойлуу аялды толук же жарым-жартылай санитардык тазалоону жүргүзүү.	1
Түйүлдүктүн абалын,позициасын жана предлежанесин аныктоо	2
Төрөттөн кийин төрөт каналын текшерүү.	2

Плацентаны кол менен бөлүү жана плацентаны чыгаруу.	2
Төрөт учурундагы аялдын функционалдык абалын баалоо.	1
Ичеги жана табарсыкты өз убагында бошотууну көзөмөлдөө.	1
Жатындын жыйрылышын, заара чыгаруунун жана бөлүп чыгарууну көзөмөлдөө.	1
Төрөт учурундагы аялга гигиеналык кам көрүү.	1
Төрөттөн кийинки энеге баласын эмизүүнү үйрөтүү.	1
Жаңы төрөлгөн баланын көзүн дарылоо (офтальмообленореянын алдын алуу).	1
Жаңы төрөлгөн баланын антропометриясы (салмагын, денесинин узундугун, башын жана көкүрөгүнүн айланасын өлчөө).	1
Апгар шкаласы боюнча жаңы төрөлгөн баланын абалын баалоо.	1
Базалдык жана ректалды температураны өлчөө.	1
2.2. Үй-бүлөлүк медицинадагы медайымдык иш	
Ден соолукту чыңдоо жана оорунун алдын алуу боюнча медайымдык иш-чаралар.	1
Калк арасында сергек жашоо образын пропагандалоо боюнча медайымдык иш-чаралар.	1
Ар кандай оорулардын өнүгүшү үчүн тобокелдик факторлорун жана тобокелдик топторун аныктоо.	1
Калк арасында санитардык агартуу иштерин жүргүзүү.	1
Эмдөөлөрдү жүргүзүү	1
Медициналык процедураларды аткарууда бейтаптар жана кызматкерлер үчүн коопсуз чөйрөнү камсыз кылуу	1
Бейтаптарга жана үй-бүлөлөргө билим берүү жана кеңеш берүү	1
Эненин ден соолугу үчүн медайымдык кам көрүү	1
Балдардын жана өспүрүмдөрдүн ден соолугун коргоо үчүн медайымдык жардам көрсөтүү	1
Майда хирургиялык кийлигишүүлөр үчүн медайымдык жардам көрсөтүү	1
Өнөкөт ооруларга медайымдык жардам көрсөтүү	1

Улгайган бейтаптарга медайымдык жардам көрсөтүү	1
Калктын психикалык саламаттыгын колдоо үчүн медайымдык жардам көрсөтүү	1
Оор бейтаптарга паллиативдик жардам көрсөтүү үчүн медайымдык жардам көрсөтүү	1
Ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелүү адамдарды жана калктын аялуу катмарын медициналык реабилитациялоону ишке ашыруу	1
2.3. Терапиядагы медайымдык иш	
Жүрөк-кан тамыр системасынын оорулары үчүн медайымдык процесс (атеросклероз, жүрөктүн ишемиялык оорусу, гипертония)	1
Дем алуу системасынын оорулары үчүн медайымдык процесс (бронхит, пневмония жана бронхиалдык астма)	1
Өпкөнүн ириңдүү ооруларында медайымдык процесс (плеврит, өпкө абсцесси, бронхоэктаз)	1
Ашказан жана ичегилердин патологиясы үчүн медайымдык процесс. (гастрит, ашказан жарасы)	1
Боор, өт баштыкчасы жана уйку безинин оорулары үчүн медайымдык процесс (холецистит, гепатит, панкреатит)	1
Заара чыгаруу системасынын патологиясы үчүн медайымдык процесс (пиелонефрит, гломерулонефрит, уролития, өнөкөт бөйрөк жетишсиздиги)	1
Кан оорулары үчүн медайымдык процесс(анемия).	1
Таяныч-кыймыл аппаратынын патологиясында медайымдык процесс (ревматоиддик артрит жана деформациялоочу остеоартрит)	1
Эндокриндик системанын патологиясында медайымдык процесс (кант диабети, диффузиялык токсикоз, богок, гипотиреоз)	1
2.4. Акушердик жана гинекологиядагы медайымдык иш	
Кош бойлуу аялды амбулатордук шартта кароодо медайымдык процесс.	1
Ооруканада кош бойлуу аялга кам көрүү процесси.	2
Физиологиялык төрөттү башкаруудагы медайымдык процесс.	1
Физиологиялык төрөттөн кийинки мезгилине байкоо жүргүзүү жана иш алып баруу.	1

Эмчек эмизүү боюнча кеңеш берүү.	1
Төрөттөн кийинки мезгилдеги медайымдык процесс.	1
Татаал кош бойлуулук учурунда медайымдык процесс.	2
Үй-бүлөнү пландаштыруу, ЖОАЖИ боюнча аялдарга жана өспүрүмдөргө кеңеш берүү	2
Кош бойлуулукту жасалма токтотуу учурунда медайымдык процесс.	2
Жамбаш органдарындагы майда хирургиялык операцияларда медайымдык процесс.	2
2.5. Гериатриядагы медайымдык иш	
Дем алуу органдарынын патологиясы бар карыган жана улгайган бейтаптарды тейлөөнү уюштуруудагы медайымдык процесс.	1
Жүрөк-кан тамыр системасынын патологиясы бар карыган жана улгайган бейтаптарды тейлөөнү уюштуруудагы медайымдык процесс.	1
Тамак сиңирүү системасынын патологиясынын бар карыган жана улгайган бейтаптарды тейлөөнү уюштуруудагы медайымдык процесс.	1
Заара чыгаруучу органдардын патологиясы бар карыган жана улгайган бейтаптарды тейлөөнү уюштуруудагы медайымдык процесс.	1
Эндокриндик системасынын органдарынын патологиясы бар карыган жана улгайган бейтаптарды тейлөөнү уюштуруудагы медайымдык процесс.	1
Таяныч-кыймыл аппаратынан жабыркаган карыган жана улгайган бейтаптарды тейлөөнү уюштуруудагы медайымдык процесс.	1
Улгайган адамдарда пайда болгон шашылыш синдромдордо тейлөөнү уюштуруудагы медайымдык процесс.	1
Медайымдын карыларга жана улгайган адамдарга , медициналык-социалдык жардам көрсөтүүнү уюштуруусу.	1
2.6. Хирургиядагы медайымдык иш	
Оорукананын хирургиялык бөлүмүнүн жана поликлиниканын хирургиялык кабинетинин түзүмүн жана ишин уюштуруу.	1
Хирургиялык бөлүмдүн, таңуучу бөлмөнүн, дарылоочу бөлмөлөрдүн жана операциялык бөлүмдүн санитардык-эпидемиологиялык режиминин өзгөчөлүктөрү.	1
Таңуучу материалдарды даярдоо: шарлар, салфеткалар, турундалар, тампондор.	1
Стерилдүү таңуу столун жабуу.	1
Операцияга даярдык көрүү, операциянын катышуучуларына иштөөгө уруксат берүү, атайын. кийим, душ, тырмак гигиенасы, колду жуу. Колкап	1

кийүү.	
Хирургиялык столду даярдоо. Столдордогу аспаптардын жайгашуусу.	1
Хирургга аспаптарды алып берүү ыкмалары – колуна, столдон, айкалыштырылган. Аспаптарды алып берүү принциптери жана ыкмалары: ийнеси бар шприц, скальпель, кайчы, кысгычтар, илгичтер, ийнеси бар ийне кармагыч, тигүүжана таңуучу материал.	1
Операцияга чейинки баалоо. Бейтапты пландуу жана шашылыш операцияларга даярдоо.	1
Бейтапка операцияга чейин кам карүү: диагностикалык изилдөөлөргө даярдоо, ошондой эле ооз көңдөйүн, кеңилжээр, ичеги-карын жолдорун, терисин, чачтарын, оорулуунун тырмактарын кароодогу негизги иш-аракеттердин мааниси.	1
Операция алдында бейтапка психологиялык жардам көрсөтүү.	1
Бейтапты операциялык бөлүмгө жеткирүү.	1
Операциядан кийин пациентти ташуу. Керebet жана бөлмө даярдоо.	1
Операциядан кийин пациенттин тамактануусун уюштуруу.	1
Операциядан кийинки мезгилде физикалык активдүүлүктү көзөмөлдөө.	1
Операциядан кийин бейтаптарды тейлөөнү уюштуруу. Операциядан кийинки жараларга кам көрүү жана мониторинг жүргүзүү. Дренажга кам көрүү.	1
Таңгычтарды арналышы боюнча колдонуу - коргоочу жана дарылык, жөнөкөй, жумшак, басымдуу (гемостатикалык), тартылуу (транспорттук жана дарылоо), кыймылсыздандыруу (иммобилизациялоочу), коррекциялоочу.	1
Гипсүү бинт жана кең бинт даярдоо.	1
Операцияга чейинки терини тазалоо. Хирургиялык талааны тазалоо, операцияга чейин хирургиялык талааны тазалоонун этаптары.	1
2.7. Педиатриядагы медайымдык иш	
ҮМБда жана ооруканаларда педиатриядагы медайымдык ишти уюштуруу.	1
Дем алуу органдарынын патологиясы бар балдарга кам көрүүдөгү медайымдык процесс.	1
Жүрөк-кан тамыр системасынын патологиясы бар балдарга кам көрүүдөгү медайымдык процесс.	1

Тамак сиңирүү системасынын патологиясы бар балдарга кам көрүүдөгү медайымдык процесс.	1
Заара чыгаруу системасынын патологиясы бар балдарга кам көрүүдөгү медайымдык процесс.	1
Таяныч-кыймыл аппаратынын патологиясы бар балдарга кам көрүүдөгү медайымдык процесс.	1
Тери жана тери астындагы май катмарынын патологиясы, геморрагиялык диатези бар балдарга кам көрүүдөгү медайымдык процесс.	1
Балдардын курч ичеги инфекцияларында кам көрүүдөгү медайымдык процесс.	1
Педиатриялык шашылыш медициналык жардам.	1
2.8. Медайымдык кызматты башкарууну уюштуруу	
Медайымдык кызматты башкаруудагы жалпы маселелер. Социалдык жана психологиялык аспектилери.	2
Башкы медсестранын ишинин негизги багыттары. Ишти пландаштыруу.	1
Башкы жана улук медайымдардын санитардык агартуу иштерин уюштуруу.	1
Башкы медайымдын ишмердүүлүгүнө мониторинг жүргүзүү.	2
Структуралык бөлүмдөрдө медайымдык жардамдын сапатын баалоо.	2
Башкы медайымдын кадрдык иши	1
Жетекчи медайымдын ишинин укуктук аспектилери.	2
Жетекчи медайымдын кесиптик ишмердигинде квалификацияны жогорулатуунун формалары.	2
Медайымдык кызматкерлерди аттестациялоо.	2
Башкы медайымдын насаатчылык иштерин уюштуруу.	1
Саламаттык сактоо системасында иштеген медайымдардын квалификациялык категориясын алуу тартиби.	2
Медайымдык кызматты башкаруунун социалдык жана психологиялык аспектилери.	2
Башкы медайымдын ишинин негизги багыттары. Ишти пландаштыруу.	1
Башкы жана улук медайымдардын санитардык агартуу иштерин уюштуруу.	1

Медайымдарга аттестациялоону уюштуруу.	1
Саламаттык сактоо мекемесинде дарылоо-коргоо режимин уюштурууда башкы медайымдын ролу.	1
Медайымдарды башкаруу жана уюмдун натыйжалуулугун жогорулатуу үчүн башкаруу чечимдерин иштеп чыгуу.	2
Ишти талдоо жана мекеменин медайымдык кызматын өнүктүрүүнүн потенциалдуу мүмкүнчүлүктөрүн баалоо, уюмга өзгөртүүлөрдү киргизүү зарылдыгын аныктоо, инновациялык программаларды түзүү жана аларды ишке ашыруу боюнча иш-чаралардын планын иштеп чыгуу.	2
Медайымдык ишти уюштуруудагы инновациялар. Илимий изилдөөлөр жана аны медайымдык практикага киргизүү.	2
2.9. Паллиативдик жардам	
Паллиативдик жардамдын түшүнүктөрү. Паллиативдик жардамдын психологиялык, социалдык жана руханий аспектилери.	2
Онкологиялык бейтаптар менен иштөөдөгү медайымдык процесс.	1
Онкологиядагы өнөкөт оору синдрому үчүн паллиативдик жардам	
Баш жана моюн, дем алуу, ашказан-ичеги жана заара-жыныс системасына жасалган операциялардан кийинки паллиативдик жардам	1
ВИЧ/СПИД боюнча паллиативдик жардам көрсөтүү	1
Негизги оору менен байланышпаган клиникалык көйгөйлөр үчүн, үй шартында паллиативдик жардам көрсөтүү	2
Өзгөчө кырдаалдарга паллиативдик жардам көрсөтүү	1
2.10. Башкаруу психологиясы	
Башкаруу психологиясынын теориялык негиздери	2
Башкаруу структураларындагы башкаруу жана лидерлик. Лидердин психологиялык мүнөздөмөлөрү	2
Лидерликтин негизги стилдери.	2
Инсандын ич ара мамилеси	2
Инсандын жүрүм-турумун башкаруу психологиясы	2
Лидердин ишмердүүлүгүндөгү топтук кубулуштарды жана процесстерди башкаруу психологиясы	2
Жетекчинин ишмердүүлүгүндөгү башкаруучу таасирдин психологиясы	2

Башкаруу ишмердигин мотивациялоо	1
Башкаруучу байланыш инсандын функционалдык-ролдук өз ара аракеттенүүсүнүн механизми катары	1
Стресс жана жашоо кризистерин алдын алуу жана жеңүү	1
Стратегиялык башкаруу. Башкаруу чечимдерин кабыл алуу.	2
Башкаруу ишмердигинде психологиялык таасирдин өзгөчөлүгү Башкаруу ишмердүүлүгүндөгү манипуляция	2
2.11. Медайымдык иш боюнча окутуунун методикасы	
Медайымдык билимге киришүү.	1
Медициналык окуу жайлардын ишинин укуктук негиздери. Мыйзам актылары.	2
Квалификациялык талаптардын жана Мамлекеттик билим берүү стандартынын негизинде билим берүү жана окутуу.	2
Медайымдарды даярдоодо тарбиялоонун максаттары жана милдеттери. Теория менен практиканын айкалышы	2
Окуу планын иштеп чыгууга коюлган талаптар	1
Медайымдарды окутуу боюнча модулдук тренинг	2
«Тарбия сабагынын формасы» түшүнүгү. Лекция, анын медайымдык билим берүүдөгү өзгөчөлүгү	2
Практикалык жана семинардык сабактарда тарбиялык иштерди уюштуруу. Окуунун активдуу формалары.	1
Медициналык педагогика	2
Окутуунун жана окуунун стратегиялары. Окутуунун методдору	2
Когнитивдик ресурстар: аудиовизуалдык окуу куралдары. Алардын медайымдык тарбиядагы ролу жана өзгөчөлүктөрү	2
Окуу процессинде мугалимдин ролу жана функциясы	2
2.12. Ден соолукту баалоо	
Клиникалык текшерүү схемасы. Суроо берүү. Суроо берүүнүн схемасы жана методологиясы.	1
Бейтапты жалпы текшерүү.	1
Дененин айрым бөлүктөрүн изилдөө методикасы.	1

Лимфа бездерин изилдөө методикасы. Моюнду кароо жана текшерүү.	1
Дем алуу системасынын абалын баалоо.	1
Дем алуу органдарынын ооруларындагы клиникалык синдромдор.	2
Жүрөк-кан тамыр системасынын абалын баалоо.	1
Жүрөк-кан тамыр системасынын ооруларында клиникалык синдромдор.	2
Тамак сиңирүү системасынын абалын баалоо.	1
Тамак сиңирүү системасынын ооруларында клиникалык синдромдор.	2
Гепатобилиардык системанын абалын баалоо.	1
Гепатобилиардык системанын ооруларындагы клиникалык синдромдор.	2
Эндокриндик системанын абалын баалоо.	1
Эндокриндик системанын ооруларында клиникалык синдромдор.	2
Заара бөлүп чыгаруу системасынын абалын баалоо.	1
Заара чыгаруу системасынын ооруларында клиникалык синдромдор.	2
Гемопозтикалык системанын абалын баалоо.	1
Кан түзүүчү системанын ооруларында клиникалык синдромдор.	2
Таяныч-кыймыл аппаратынын абалын баалоо.	1
Таяныч-кыймыл аппаратынын ооруларында клиникалык синдромдор.	2
2.13. Педагогикалык жана курак психологиясы	
Эрте балалык куракта психикалык өнүгүү	1
Мектепке чейинки балдардын өнүгүүсүнүн психологиялык өзгөчөлүктөрү	1
Башталгыч мектеп жашындагы психикалык өнүгүү	1
Өспүрүм куракта психикалык өнүгүү	1
Өспүрүм курактагы психологиялык өзгөчөлүктөрү	1
Бойго жеткен адамдын жалпы мүнөздөмөсү. Жаштык жана жетилгендик	1
Улгайган курак	1
Карылык курагы. Узак жашоочулар.	1
Медайым психологиясынын өзгөчөлүктөрү.	2
Ар кандай курактагы бейтаптар менен медайымдын баарлашуусунун	1

психологиялык өзгөчөлүктөрү	
Балдарга кам көрүүдөгү медайымдын жүрүм-турумунун тактикасы	2
Медицина кызматкеринин эмоционалдык адаптациясы	2
2.14. Педагогика, жогорку окуу жай педагогикасы	
Жогорку окуу жай педагогикасынын жалпы маселелери.	2
Жогорку окуу жай педагогикасынын калыптанышы жана азыркы абалы.	2
Жогорку окуу жай педагогикасынын окуу процессинин субъекттеринин (инсандардын) психологиясы	2
Болочок адисти ЖОЖ даярдоо системасындагы кесиптик-квалификациялык мүнөздөмөлөр.	2
Жогорку окуу жайларында педагогикалык ишмердүүлүк	1
Педагогикалык байланыштын психологиялык мыйзамдары жана ыкмалары.	1
Жогорку мектепте баарлашуунун психологиясы	2
Дистанттык билим берүүнүн негизги принциптери жана аспектилері.	2
Жогорку окуу жайларында билим берүүнү уюштуруунун салттуу жана инновациялык стратегияларынын өнүктүрүү функцияларын талдоо.	2
Педагогикалык мыйзам ченемдүүлүктөрү жана принциптери.	2
Жогорку мектепте окутуу методикасы	1
Жогорку мектепте инновациялык билим берүү технологиялары	2
Жогорку окуу жайларында билим берүүнүн сапатына педагогикалык көзөмөл жана баа берүү	2
Билим берүү ишмердүүлүгү адамдын өнүгүүсүнүн негизи болуп саналат.	2
Студенттин окуу мотивациясы.	1
2.15. Клиникалык фармакология	
Жеке өзгөрүлмө жана жекече дарылоо	
Негизги фармакологиялык түшүнүктөр: дарылык коопсуздук, дары натыйжалуулугу, терапиялык көрсөткүчү	2
Чоңдордогу фармакокинетикалык параметрлери, каныккан дозасы жана кадимки шарттарда тейлөө дозасы	2
Чоңдордогу фармакокинетикалык параметрлери, каныккан дозасы жана кадимки шарттарда тейлөө дозасы	2

Дары-дармек заттарын формаларын жана аларды организмге киргизүү ыкмалары	2
Балдар үчүн дары-дармектерди жазып берүүнүн принциптери, дозасын дене салмагына, дененин бетинин аянтына жараша эсептөө	2
Улгайган адамдарга дары-дармек жазып берүү(фармакокинетика, фармакодинамика жана дозалар принциптери)	2
Дарылардын өз ара аракеттенүүсү (фармакодинамика негиздери жана фармакокинетикасы, негизги дарылардын өз ара аракеттенүүсү)	2
Дары зат алмашуусуна жыныс, тамактануу, тамеки чегүү, ичкилик, ички жана тышкы факторлору таасир этиши	1
Дары каражаттарынын негизги фармакологиялык топторунун жана подгруппаларынын классификациясы; алардын фармакологиялык касиеттери; препараттарды колдонууга көрсөтмөлөр жана каршы көрсөтмөлөр	1
Перифериялык нерв системасына таасир этүүчү дарылардын фармакокинетикасы, фармакодинамикасы.	1
Борбордук нерв системасына таасир этүүчү дарылардын фармакокинетикасы, фармакодинамикасы.	1
Аткаруучу органдардын функцияларына жана ткандардын зат алмашуу процесстерине таасир этүүчү дарылардын фармакокинетикасы, фармакодинамикасы.	1
Химиотерапевтик каражаттардын фармакокинетикасы, фармакодинамикасы.	1
Дары-дармектин коопсуздугу, терс таасирлерин алдын алуу жана диагностикасы	
Дарылардын терс таасирлери. Классификациясы, идентификациясы жана алдын алуу, коркунуч факторлору, дары-дармектердин аллергиясы, дарынын уулуулугу, уулуу дары, метаболиттеринин ролу, пациенттерге билим берүү.	1
Дары менен уулануунун негизги антидоттору	1
Дары менен уулануу боюнча жана дарыны организмден чыгарууну жогорулатууга багытталган чаралар	1
Кадимки дары-дармек менен уулануулар (седативдик дарылар, антидепрессанттар, опиаттар, опиоиддик заттар, парацетамол, аспирин)	1

2.16. Коомдук саламаттык жана саламаттыкты сактоо	
Коомдук саламаттык жана саламаттыкты сактоо илим жана окутуунун предмети катары.	2
Медициналык статистикага киришүү. Статистикалык изилдөөлөрдү уюштуруу.	2
Салыштырмалуу баалуулуктарды колдонуу жана алардын графикалык көрүнүштөрү.	1
Вариация катарлары, орточо чоңдуктар, стандарттык четтөө.	1
Медициналык кубулуштардын корреляциялык анализи.	1
Медициналык-демографиялык көрсөткүчтөрдү баалоо (жалпы)	1
Медициналык-демографиялык көрсөткүчтөрдү баалоо (атайын)	1
Калктын оорулары, изилдөө методдору. ICD-X.	1
Оорулардын өзгөчө түрлөрү.	1
Калкка алгачкы медициналык жардамды уюштуруу.	2
Стационардык жардам көрсөтүү боюнча иш-чараларды уюштуруу жана талдоо.	1
Бюджеттик камсыздандыруу медицинасынын негиздери.	1
Медициналык кызмат көрсөтүүлөрдүн сапатын баалоо. Медициналык мекемелерди лицензиялоо жана аккредитациялоо.	2
Ден соолукту чыңдоонун заманбап көйгөйлөрү. БДСС уюмунун жана Кыргызстандын ден соолукту чыңдоо саясатынын негиздери.	2
Адамдардын профилактикалык ой жүгүртүүсүн калыптандырууда ден соолукту чыңдоо кызматынын ролу.	2
Ден соолукту чыңдоо: “21-кылымда бардыгы үчүн ден соолук” саясатынын негиздери.	2
Балдардын, аялдардын жана карылардын ден соолугун чыңдоо.	2
2.17. Лидерлик жана башкаруу	
Медициналык уюм башкаруу объектиси катары	2
Медициналык уюмдун башкаруу функциялары	2
Медициналык ишмердүүлүктү башкаруу системасында байланыштын ролу	2
Заманбап башкаруудагы лидерликтин көйгөйлөрү	2

Лидерлик жеке өзүн-өзү ишке ашыруу жолу катары	
Медициналык мекемедеги уюштуруу маданиятынын концепциясы	2
Конфликт жана стрессти башкаруу	2
Медициналык жардамдын сапатын башкаруу	2
Кадрларды жана маалыматтык ресурстарды башкаруу	2
2.18.Саламаттык сактоодогу экономика жана маркетинг	
Саламаттыкты сактоо экономиканын тармагы катары	2
Саламаттык сактоодогу экономикалык ресурстар	2
Медициналык социалдык маркетингдин негиздери	2
Маркетинг базары изилдөөлөрдүн объектиси катары	2
Саламаттыкты сактоодогу инновациялык процесстер	2
Саламаттыкты сактоо баасын түзүү механизмдери	2
Жарнама медициналык маркетингдин ажырагыс бөлүгү катары	2
Медициналык мекемелердин маркетинг чөйрөсү	
2.19.Жалпы жана клиникалык биохимия	
Биохимиялык изилдөөлөр үчүн биологиялык материалдарды чогултуу	2
Биохимиялык аппаратура боюнча изилдоолорду жүргүзүү. Анализдин биохимиялык методдору жана алынган натыйжаларды клиникалык диагностикалык баалоо.	2
Клиникалык жана биохимиялык изилдөөлөрдүн натыйжаларына таасир этүүчү факторлор	2
Биологиялык маанилүү бирикмелердин (белоктар, углеводдор, липиддер, ферменттер, витаминдер, гормондор, нуклеин кислоталары, макро- жана микроэлементтер) негизги класстарынын түзүлүшү жана биохимиялык касиеттери, алардын өзгөрүшүнүн негизги зат алмашуу жолдору.	2
Адам организмде молекулярдык жана клеткалык деңгээлде болуп жаткан процесстердин биохимиялык маңызы	2
Клетка аралык өз ара аракеттенишүүдө жана зат алмашууну жөнгө салууда гормондордун ролу.	2
Метаболизмдин бузулушу.	2
Кандын, боордун жана атайын ткандардын (туташтыргыч, сөөк, булчуң	2

жана нерв ткандары) жана суу-туз алмашуунун биохимиясы жана патобиохимиясы.	
2.20. Клиникалык лабораториялык диагностика	
Лабораториялык кызматтарды уюштуруу. Клиникалык лабораториялык диагностиканын аналитикалык негиздери.	2
Лабораториялык изилдөө методдорун унификациялоо.	2
Клиникалык диагностикалык изилдөөлөрдүн натыйжаларына таасир этүүчү факторлор	2
Лабораториялык изилдөөлөр үчүн биологиялык материалдарды чогултуу	2
Жабдууларды колдонуу менен клиникалык диагностикалык изилдөөлөрдү жүргүзүү Анализдин биохимиялык ыкмалары жана алынган натыйжаларга клиникалык диагностикалык баа берүү.	2
Лабораториялык энзимология. Молекулярдык биологиялык изилдөө.	2
Углевод, липид, белок жана пигмент алмашуунун бузулушунун лабораториялык диагностикасы	2
а-, гипо-, гипервитаминоздор боюнча лабораториялык изилдөөлөр жана организмдин витаминдер менен каныккандыгын көзөмөлдөө.	2
Эндокриндик бездердин функцияларын лабораториялык баалоо.	2
Гемостаз системасынын лабораториялык изилдөөлөрү	2
Жүрөк-кан тамыр системасынын, таяныч-кыймыл аппаратынын, заара бөлүп чыгаруу системасынын, ичеги-карын жолдорунун жана боордун лабораториялык изилдөөлөрү.	2
2.21. «Эпидемиология эпидемиологиялык анализдин негиздери менен»	
Эпидемиологиянын теориялык жана методологиялык концепциясы. Эпидемиялык процесстин өнүгүүсүнүн негизги мыйзам ченемдүүлүктөрүн аныктоо.	2
Калктын оорусуна ретроспективдүү жана оперативдүү эпидемиологиялык талдоо жүргүзүү. Сыпаттама, аналитикалык жана эксперименталдык изилдөө ыкмалары.	1
Саламаттык сактоо уюмдарында инфекциялык контролдун негиздери, анын компоненттери жана аны уюштуруунун принциптери. Пациенттин жана медициналык персоналдын коопсуздугун камсыз кылуу боюнча чаралар. Дезинфекциянын, стерилизациянын, дезинсекциянын жана дератизациянын теориялык негиздери.	1

Кыргыз Республикасында эмдөө ишин уюштуруунун негиздери. Улуттук профилактикалык эмдөө календарына ылайык жана эпидемиологиялык көрсөткүчтөр боюнча вакцина менен алдын ала турган инфекциялардын вакциналык алдын алуу. Иммунизациялоодон кийинки жагымсыз окуяларга иммунологиялык көзөмөл (AEFI).	1
Жугуштуу оорулардын эпидемиологиясы. Аэрозолдук, ичеги-карын, жугуштуу, мителик, кан менен байланышкан, СПИД, өзгөчө коркунучтуу жана карантиндик жугуштуу оорулардын очокторунда эпидемияга каршы жана профилактикалык иш-чаралардын комплексин, эпидемиологиялык абалды камсыз кылуу үчүн уюштуруу, программасын жана планын түзүү;	1
Жугуштуу эмес оорулардын эпидемиологиясы. Эпидемиология жана жүрөк-кан тамыр, онкологиялык, урологиялык, респиратордук оорулардын, травмалардын, генетикалык жактан аныкталган ооруларды алдын алуу	1
Аскердик эпидемиологиянын түшүнүгү, максаттары жана милдеттери. Өзгөчө кырдаалдардын эпидемиологиясы. Эпидемияга каршы жана алдын алуу иш-чаралары душмандын куралын колдонуу (БО) жана өзгөчө кырдаалдар (ЭС).	1
2.22. Далилдүү медицина	
Далилдүү медицинанын аныктамасы, максаттары, принциптери жана милдеттери	2
Клиникалык эпидемиологиянын методдору, максаттары жана милдеттери	2
Клиникалык эпидемиология бейтаптарга сапаттуу медициналык жардам көрсөтүүгө багытталган далилдүү медицинанын негизи болуп саналат. Эпидемиология, клиникалык эпидемиология жана далилдүү медицинанын ортосундагы байланыштар.	1
2.23. Клиникалык реабилитация жана физиотерапия	
Бейтаптарды реабилитациялоодо колдонулуучу физикалык дарылоо методдорунун негиздери	
Медициналык реабилитациядагы негизги терминдер жана түшүнүктөр: жалпы физиотерапия, медициналык көзөмөл, спорттук медицина, физиотерапия, курорттук дарылоо, массаж, акупунктура, организмди чыңдоо.	2
Жалпы физиотерапия	
Физиотерапия медициналык адистик катары, дарылоодо жана реабилитацияда табигый жана реформаланган физикалык факторлорду колдонуу илими. Электротерапия, жарык терапиясы, УЗИ терапиясы, гидротерапия, жылуулук терапиясы.	2
Курорттук терапия	
Курорттордун түрлөрү. Климатотерапия. Негизги жаратылыш зоналарынын климатынын медициналык мүнөздөмөсү. Аэротерапия, гелиотерапия, талассотерапия, бальнеотерапия, дарылоочу баткак.	

Кыргызстандын курортторуна көрсөтмө жана каршы көрсөтмөлөр.	
Контролдоо жана физикалык терапия	
Дене тарбия жана спорт сабактарында контроль, негизги түшүнүктөр, формалар, максаттар, милдеттер, антропометрия, функционалдык тесттер, медициналык корутунду, медициналык топтор	2
Педагогикалык байкоолор, максаттары, милдеттери, формалары. Машыгуу лагерлерин жана мелдештерди медициналык жактан камсыз кылуу	2
Физиотерапиянын негиздери, физикалык терапия методунун жалпы мүнөздөмөсү, физикалык көнүгүүлөрдүн терапиялык эффектинин механизми	2
Медициналык реабилитациянын негизи катары, физикалык терапиянын каражаттары, формалары жана методдору	2
Жүрөк-кан тамыр системасынын оорулары үчүн терапиялык көнүгүү.	1
Дем алуу органдарынын ооруларын дарылоочу көнүгүү.	1
Тамак сиңирүү системасынын ооруларына терапиялык көнүгүү.	1
Эндокриндик системанын оорулары үчүн терапиялык көнүгүү.	1
Борбордук жана перифериялык нерв системасынын оорулары жана жаракаттары үчүн терапиялык көнүгүү.	1
Таяныч-кыймыл аппаратынын патологиясы үчүн терапиялык көнүгүү.	1
Операциядан кийин терапиялык көнүгүү.	1
Акушердик жана гинекологиядагы терапиялык көнүгүү	1
Массаждын өзгөчөлүктөрү (массаждын техникасы жана ыкмалары, дене мүчөлөрүнүн массажи, массаждын ар кандай органдарга жана системаларга тийгизген таасири) жана ар кандай патологиялык шарттарда акупунктура ыкмалары. Көрсөтмөлөр жана каршы көрсөтмөлөр.	1
Организмди чыңдоо	
Денени чыңдоонун жалпы жана атайын принциптери жана эрежелери. Организмди чыңдоонун мезгилдик ритмдери. Аба ванналары, күн нуру менен, жасалма булактардан ультра кызгылт көк нурлар менен чыңдоо. Суу чөйрөсүнө көнүү.	1
2.24. Жалпы микробиология, вирусология жана иммунология	
Микробиологиядагы изилдөө ыкмалары. Микроскоптор, иштөө принциби. Бактериялардын негизги формалары. Аларды изилдөө методдору. Татаал боё ыкмалары. Талаш-тартыш. Бактерияларда споруляция. Микроб клеткасынын түзүлүшү. Бактериялык клетканын ар кандай түзүлүштөрүн	2

аныктоо ыкмалары.	
Стерилдөө. Бактериялардын азыктануусу. Жасалма азыктандыруучу чөйрөдө микробдорду өстүрүү. Микробдордун өсүшү жана көбөйүшү. Бактериялардын дем алуусу. Аэробдук жана анаэробдук бактериялардын таза культураларын бөлүп алуу ыкмасы. Бактериялык культураларды идентификациялоо жана дифференциациялоо. Бактериялык ферменттер.	2
Вирустардын жана риккетсиялардын түзүлүшү. Вирусологиялык изилдөө ыкмалары. Бактериялык вирустар - бактериофагдар.	2
Микроорганизмдердин генетикасы. Мутациялар, мутагендер. Микробдордогу генетикалык рекомбинация. Гендик инженерия. Патогендик козу карындар – морфологиясы, касиеттери. Антибиотиктер - өндүрүш булактары, классификациясы. Антибиотиктерге сезгичтикти аныктоо ыкмалары.	2
Инфекциянын түрлөрү жана формалары. Инфекциялык процесстин динамикасы. Эксперименталдык техника. Иммуниетет. Организмдин иммундук реакциясы. Иммундук системанын органдары: борбордук жана перифериялык.	2
Антигендер. Антителолор. Иммундук жооптун спецификалык формалары. Медициналык иммунобиологиялык препараттар: диагностика жана иммундук сывороткалар. Вакциналар. Алуу жана колдонуу.	2
Серологиялык изилдөө ыкмасы. Иммундук реакциялар: РА, RGA, RP, RN, RSK, ELISA, ПЦР. Маңызы, механизми.	2
Аллергия. Ашыкча сезгичтик дароо жана кечиктирилген типтеги (Т- жана В-көз каранды), мүнөздөмөсү, көрүнүшүнүн формалары. пайда болуу механизми, алдын алуу ыкмалары. Безредко методу менен дарыларды берүү. Иммунологиялык жетишсиздик. Аутоиммундук оорулар.	2
Жеке микробиология, вирусология жана иммунология	
Адамдын ириндүү сезгенүү ооруларын микробиологиялык диагностикалоо (стафилококк, стрептококк, менингококк, гонококк)	2
Дифтерия, көк жөтөл, кургак учук, коклюш, актиномикоздун ,лепранын микробиологиялык диагностикасы.	2
Колиентериттин, ич келтенин, паратифтин А, В, тамак-аш уулуу инфекцияларынын, дизентериянын, холералардын микробиологиялык диагностикасы.	2
Селейме, газдуу гангрена микробиологиялык диагностикасы. Ботулизмдин	2

микробиологиялык диагностикасы	
Зооноздук инфекциялардын микробиологиялык диагностикасы: чума, туляремия, бруцеллез, сибирь жарасы	2
Арткы тиф, сифилис, лептоспирозтун микробиологиялык диагностикасы. Кандидоздун козгогучтары.	2
Грипп, парагрипп, адено-, рино-, респиратордук синцитиалдык инфекциялардын вирусологиялык диагностикасы. Кызамык жана паротит вирустары. Коронавирус инфекциясы.	3
Полиомиелиттин вирусологиялык диагностикасы. Коксахи вирустары пайда кылган оорулар, ЭСНО. Гепатит А диагнозу, СПИДдин вирусологиялык диагностикасы. Гепатиттин вирусологиялык диагностикасы: В, С, Д, Е.	2
Арбовирустук инфекциялардын вирусологиялык диагностикасы. Кызамыктын вирусологиялык диагностикасы. Кутурма вирусу. Герпес вирустарынын козгогучтары.	2
2.25. Соттук медицина	
Өлүк	
Өлүм, өлүмдү жасалмалоо мүмкүнчүлүгү/клиникалык өлүм (соттук-медициналык аспектилер)	1
Өлүмдүн белгилери (тактар, катуу, чирүү)	2
Өлүм, өлүм убактысын баалоо (өлгөндөн кийинки өзгөрүүлөрдүн негизинде)	2
Өлүм, (соттук-медициналык) өлүмдүн себебин аныктоо (кокустуктан өлүм/өзүн-өзү өлтүрүү/адам өлтүрүү/табигый өлүм/аныкталбаган өлүм)	2
Соттук экспертиза, соттук-медициналык күбөлөндүрүү, укук коргоо/сот өлүмү жөнүндө кабарлоо жоболору	2
Келтирилген зыянын укуктук аспектилери	
Келтирилген зыянын укуктук классификациясы (анча оор эмес, оор зыян/атайылап келтирилген зыян/байкоосуздуктан келип чыккан зыян)	2
Ырайымсыз мамиле, кыйноо (соттук-медициналык аспектилери)	2
Соттук травматология	
Физикалык жана биохимиялык принциптери	2
Травма, теринин/сөөктөрдүн/баштын туюк травмасы (соттук-медициналык аспектилери)	2

«Чайпалуу» синдрому, балдардын СБ синдрому	2
Учтуу нерсе менен келтирилген зыян (соттук-медициналык аспектилер)	2
Тиштелген жарааттар (соттук-медициналык аспектилери)	2
Атылган октон алган жаракат (соттук-медициналык аспектилер)	2
Асфиксия (соттук аспектилери), асфиксиянын классификациясы, белгилери	2
Жылуулуктан алынган жара (соттук аспектилери)	2
Электрдик жара (соттук белгилер)	2
2.6. Өзгөчө кырдаалдарда медайымдык жардам көрсөтүү	
Транспорттук жаракат, классификациясы	
Бронхиалдык астма оорусу	1
Курч аллергиялык реакциялар. Квинке шишиги	1
Өпкө эмболиясы	2
Курч жүрөк жетишсиздиги	2
Клиникалык өлүм	1
Өпкө шишиги	2
ОКС (курч миокард инфаркты, стенокардия)	2
Гипертониялык кризис 1 жана 2 түрү	1
Жүрөк ритминин жана өткөргүчүнүн бузулушу	2
Кан агуулар (ичеги-карын, мурун, жатын, өпкө, травмадан кийинки ж.б.)	1
Курч ашказан	2
Бөйрөк оорусу	1
Зааранын курч кармалышы	1
Мээнин чайкалышы, көгөрүү, кысуу	2
Мээнин кан тамырынын курч кырсыктары	2
Презеклампися, эклампися	2
Тырышуу абалы (эпилептикалык абал)	2
Омуртка жаракаттары	2

Психомотордук толкундануу	2
Суициддик жүрүм-турум	2
Стресске курч реакция	2
Делирий	2
Химиялык жана термикалык күйүк, үшүк	2
Электр шок, чагылган, ысык жана күндүн соккусу	2
Уулануу	2
Чөгүп кетүү, муунуу	2
Сөөктүн сынышы, чыгып кетиши	2
Жаралар	1
Жараат, ткандардын чоюлуп кетүүсү	1
Жаңы төрөлгөн балдардын асфиксиясы	2
Балдардын курч респиратордук жетишсиздиги (тоскоолдук жана ларингоспазм)	2
Балдардагы гипертермия	1
Кан куюу реакциялары жана кыйынчылыктар	2

ГЛАВА3. МЕДАЙЫМДЫК КӨНДҮМДӨР ЖАНА МАНИПУЛЯЦИЯЛАР

Иш билги (көндүмдөр)	деңгээл
3.1. Жалпы көндүмдөр	
Колду тазалоо	1
Бейтапка толук санитардык дарылоо жүргүзүү.	1
Бейтапка жарым-жартылай санитардык дарылоо жүргүзүү.	1
Педикулез аныкталганда бейтапкасанитардык дарылоо жүргүзүү.	1
Бойду, дене салмагын аныктоо, дене массасынын индексин эсептөө, көкүрөктүн айланасын өлчөө.	1
Тери бүктөмдөрүндө жана көңдөйлөрүндө (ооз жана көтөн ичеги) бейтаптын дене температурасын өлчөө.	1

Суу балансын жана суткалык диурезди аныктоо.	1
Перифериялык артерияларда пульсту өлчөө.	1
Перифериялык артериялык кан басымын өлчөө.	1
Дем алуу ылдамдыгын өлчөө.	1
Бейтапты замбилде ташуу.	1
Бейтапты каталкада ташуу.	1
Бейтапты майыптар коляскасы менен ташуу.	1
Бейтапты кол менен ташуу.	1
Бейтаптын шейшептерин жана ич кийимдерин алмаштыруу.	1
Териге кам көрүү, нымдуу сүртүү.	1
Бейтапты жуунтуу.	1
Төшөктөгү жаралардын алдын алуу.	1
Дененин айрым бөлүктөрүнө кам көрүү (оорулууну жуунтуу, көзүн, мурдун, кулактарын, ооз көңдөйүн, протездерди, бейтаптын бетин кыруу, оорулуунун чачын, бутун жуу, тырмактарын алуу).	1
Назогастралдык түтүк аркылуу пациентти тамактандыруу.	1
Оорулууга гастростомиялык түтүк аркылуу тамак берүү.	1
Түтүк же түтүксүз ыкма менен ашказанды жуу.	1
Кусуп атканда бейтапка кам көрүү.	1
Фракциялык зондду ашказанга киргизүү. Он эки эли ичегиниге зонд киргизүү	1
Тазалоочу, сифондук, май, дарылык, азыктандыруучу клизма жүргүзүү.	1
Табарсык катетеризациясы. Катетерге кам көрүү.	1
Тамактан жана мурундан проба алуу.	1
Жалпы анализге жана биохимиялык изилдөөгө бейтаптан кан алууга даярдоо.	1
Бейтапты изилдөө үчүн заара чогултууга даярдоо (жалпы анализ үчүн Нечипоренко, Зимницкий боюнча кантка, суткалык диурезге, бактериологиялык изилдөөгө).	1
Бейтапты изилдөө үчүн какырыкты чогултууга даярдоо (жалпы анализ	1

үчүн, КД үчүн, атиптик клеткалар үчүн, бактериологиялык изилдөө үчүн)	
Бейтапты изилдөө үчүн заң чогултууга даярдоо (жалпы анализ үчүн, жашыруун кан үчүн, курт жумурткалары үчүн)	1
Бейтапты рентгендик изилдөө ыкмаларына даярдоо (рентгенография, флюорография, компьютердик томография, МРТ, веналык экскретордук урография).	1
Бейтапты эндоскопиялык изилдөө ыкмаларына даярдоо (бронхоскопия, эндоскопия, сигмоидоскопия, колоноскопия, цистоскопия).	1
Оорулууну ичтин органдарын жана бөйрөктөрүн, жамбаш органдарын, жүрөк жана кан тамырларды УЗИге даярдоо.	1
Компресстерди колдонуу (жылуу, муздак).	1
Жылыткычтарды, муз пакеттерин, медициналык чөйчөктөрдү, горчичкаларды жайгаштыруу	1
Ампулада жана флакондон алынган дары-дармек каражаттарынын топтому.	1
Антибиотиктерди суюлтуу. Дары каражаттарын эсептөө жана суюлтуу үчүн стандарт.	1
Дары-дармектерди парентералдык киргизүү (тери ичине, тери алдына, булчуңга, тамчылатма, агым).	1
Текшерүү үчүн тамырдан кан алуу.	1
Инъекциядан кийинки кыйынчылыктары бар бейтаптарга кам көрүү. Инъекциядан кийинки кыйынчылыктардын алдын алуу.	1
Перифериялык жана борбордук катетерге кам көрүү.	1
Оорулууну плевра, курсак, бел жана төштүн пункциясына даярдоо. Пункциядан кийин пациентке кам көрүү.	1
Моноклоналдык антителолордун жардамы менен АВО системасы боюнча кан тобун аныктоо.	1
Жеке топтун шайкештигине тест жүргүзүү. Rh фактору үчүн шайкештик тестин жүргүзүү. Биологиялык проба.	1
Бейтапты кан куюуга даярдоо.	1
Жүрөккө кыйыр массаж жасоо.	1
Дем алуу жолдорунун ачыктыгын калыбына келтирүү.	1

Стерилдүү халат, маска, кол кап кийүү.	1
Асептикалык бинттерди колдонуу.	1
Гипс бинт даярдоо. Кең гипс бинтин даярдоо.	1
Кол жана ультразвук менен стерилизацияга чейинки тазалоону жүргүзүү.	1
Бейтапка операцияга чейинки кам көрүү.	1
Бейтапты пландуу жана шашылыш операцияларга даярдоо.	1
Оорулууну операциялык бөлмөгө жеткирүү, хирургиялык талааны тазалоо.	1
Операциядан кийин пациентти ташуу, керебет жана бөлмө даярдоо.	1
Операциядан кийин пациенттин тамактануусун уюштуруу.	1
Операциядан кийинки мезгилде физикалык активдүүлүктү көзөмөлдөө.	1
Операциядан кийинки жараларга кам көрүү жана мониторинг жүргүзүү.	1
Дренажга кам көрүү.	1
Оорулуунун негизги бузулган муктаждыктарын аныктоо (табеттин жоктугу, тынч эмес уйку, тынчсыздануу, депрессия, оору, дем алуу кыйынчылыгы, стулдун бузулушу).	1
Оорулууга гастростомиялык түтүк аркылуу тамак берүү. Гастростомияга кам көрүү.	1
Илеостомия жана колостомияны дарылоо. Колостомиялык баштыкты алмаштыруу.	1
Стоматанын айланасындагы териге кам көрүү. Оорулууга стомасына өз алдынча кам көрүүнү үйрөтүү.	1
Кан агууда манжа менен басуу, бутту физиологиялык бүгүү, басуучу бинт жана жгут менен токтотуу.	1
Ар кандай курактагы балдардын боюн, башын жана көкүрөгүн өлчөө.	1
Жашоонун 4-күнүнө чейин балдар бөлүмүндө жаңы төрөлгөн баланын эртең мененки гигиенасы.	1
Жашоонун 4-күнүнөн кийин жаңы төрөлгөн баланын эртең мененки гигиенасы.	1
Төрөт үйүндө жаңы төрөлгөн ымыркайды ороо.	1
Кашык менен тамактандыруу. Баланы ашказан түтүгү аркылуу	1

тамактандыруу.	
Кургак учукка каршы эмдөө жана Манту пробасы.	1
Вирустук гепатитке каршы, БЦЖ, БЦЖ-М вакциналары менен кургак учукка каршы эмдөө.	1
Дарыларды парентералдык жол менен киргизүү.(балдарга- тери астына, булчуңга, венага)	1
Инсулинди тери астына эсептөө жана киргизүү	1
Бактериологиялык изилдөө үчүн заң алуу. Гельминттердин жумурткалары үчүн заң кабыл алуу. Энтеробиоз үчүн заң алуу.	1
Электрдик соргучтун жардамы менен жогорку дем алуу жолдоруна патологиялык заттардын тазалоо.	1
Мурдунан кан кеткенде, бала эсин жоготкондо, кекиртектин курч стенозунда, ларингоспазмда, конвульсиялык синдромдо, дене табы көтөрүлгөндө тез жардам көрсөтүү.	1
Кош бойлуу аялдын антропометриясы (бойду, дене салмагын өлчөө, дене массасынын индексин аныктоо).	1
Кош бойлуу аялга физикалык экспертиза жүргүзүү.	1
Кош бойлуу аялдын жамбаш сөөгүн өлчөө.	1
Түйүлдүктүн абалын аныктоо.	1
Түйүлдүктүн жүрөгүнүн кагышын угуу.	1
Ичтин айланасын жана жатын түбүнүн бийиктигин өлчөө.	1
Кош бойлуу аялга толук же жарым-жартылай санитардык тазалоону жүргүзүү.	1
Физиологиялык төрөттөн кийин төрөт каналын текшерүү.	2
Төрөт учурундагы аялдын функционалдык абалын баалоо.	1
Төрөттөн кийинки мезгилде стулдун жана зааранын өз убагында бошунун көзөмөлдөө.	1
Төрөттөн кийинки мезгилде жатындын жыйрылышын, агып чыгуунун сапатын жана санын көзөмөлдөө.	1
Төрөт учурундагы аялдын өздүк гигиенасы.	1
Төрөттөн кийинки энеге баласын эмизүүнү үйрөтүү.	1

Жаңы төрөлгөн баланын көзүн дарылоо (офтальмообленореянын алдын алуу).	1
Жаңы төрөлгөн баланын антропометриясы (салмагын, денесинин узундугун, башын жана көкүрөгүнүн айланасын өлчөө).	1
Апгар шкаласы боюнча жаңы төрөлгөн баланын абалын баалоо.	2
Базалдык жана ректалды температураны өлчөө.	1
3.2 Медайымдык диагноз коюу үчүн маалымат чогултуу	
Негизги жана кошумча даттанууларды чогултуу, анын көйгөйлөрүн пациенттин кабылдоосуна баа берүү	1
Бейтаптын социалдык-экономикалык абалына жана маданий өзгөчөлүктөрүнө баа берүү	1
Өмүр таржымалын чогултуу (оорулуунун жашоосу жөнүндө жалпы маалымат)	1
Бейтаптын медициналык таржымалын чогултуу	1
Аллергиялык таржымалын чогултуу	1
Оорулуунун жүрүм-туруму менен байланышкан зыяндуу тобокелдик факторлорун аныктоо (тамеки чегүү, кыймылсыз жашоо образы, диетадагы каталар ж.б.)	1
3.3 Физикалык текшерүү	
Оорулуунун жалпы абалына баа берүү (келбети, абалы, тамактануусу, аң-сезими, психикалык абалы)	1
Организмдин маанилүү функцияларын баалоо (дене температурасы, жыштыгы, дем алуу түрү, тамырдын кагышы, кан басымы)	1
Теринин жана былжыр челдин абалын баалоо (анемия, цианоз, сарык, шишик жана башка белгилер)	1
Лимфа бездерин текшерүү	1
Мурун менен бетти кароо жана пальпациялоо	1
Эринди, ооз көңдөйүн, кекиртекти, ошондой эле тиштерди, тилди, тилдин тамырын, бадам бездерин кароо)	1
Кулак артындагы бездери жана жаак алдындагы бездерди кароо жана пальпациялоо	1
Көкүрөк клеткасынын формасын жана кыймылдуулугун текшерүү, басым	1

жана перкуссия учурундагы ооруну текшерүү	
Көкүрөк экскурсиясынын көлөмүн аныктоо - текшерүү, пальпациялоо, көкүрөктүн айланасын өлчөө	1
Өпкөнүн пальпациясы, перкуссиясы жана аускультациясы	1
Жүрөктүн чокулук согушун аныктоо	1
Жүрөктүн перкуссиясы жана аускультациясы	1
Жүрөктүн патологиялык шумун аныктоо	1
Сүт бездерин кароо жана пальпациялоо	1
Ичти текшерүү	1
Ичтин пальпациясы	1
Ичтинаускультация (ичеги үндөр) жана перкуссиясы	1
Ичтин оорушу, перитонеалдык кыжырдануу симптомун аныктоо	1
Бөйрөктүпальпациясы жана перкуссиясы	1
Таяныч-кыймыл аппаратын баалоо	1
3.4.Тез жардам көрсөтүү көндүмдөрү	
Балдарда жана чоңдордо жүрөк-өпкө реанимациясы (жүрөк реанимациясынын негизги алгоритми, муляж боюнча)	1
Жаракат алганда биринчи жардам көрсөтүү (жарааттар, кан агуулар, күйүктөр, муунуулар, чыгып кетүү, сыныктар)	1
Жаракат алган бейтапты ташуу	1
Кан агууну токтотуу (бармактын басымы, бутту максималдуу бүгүү, катуу бинт коюу, жгут коюу)	1
Дем алуу жолдорунун тоскоолдугунда жардам берүү (балдарга, эс-учун жоготкон чоңдор, ашыкча салмактуу жана кош бойлуу аялдарга)	2
3.5. Уюштуруучулук жана башкаруу жөндөмдөрү	
Медициналык кызматкерлер, бейтаптар жана алардын жакындары менен натыйжалуу баарлашуу көндүмдөрүн колдонуу	1
Кыргыз Республикасынын Эмгек кодексине ылайык медайымдык кызматкерди ишке кабыл алуу жана бошотуу	2
Оорукананын муктаждыктарына жана көйгөйлөрүнө баа берүү	1

Кадрларды бөлүштүрүү, орто жана кенже медициналык кызматкерлердин кадрларын рационалдуу жайгаштырууну уюштуруу	1
Оорукананын ичиндеги инфекциялардын алдын алуу	1
Медициналык документтерди жана журналдарды туура толтуруу	1
Медициналык документтерди көзөмөлдөө	1
Иш тартибин, кызматкерлердин иш баракчаларын түзүү	1
Кызматкерлердин жөндөмүн баалоо жана милдеттерди бөлүштүрүү	1
Уулуу дары-дармектерди, күчтүү таасир этүүчү, наркотикалык жана башка дары-дармек каражаттарын, спиртти жана таңгычтарды туура эсепке алууну, сактоону жана керектөөнү контролдоо.	1
Медайымдын дарыгердин буйруктарын өз убагында жана так аткаруусун көзөмөлдөө; медициналык жана коргоо режимин ишке ашыруу; медициналык аспаптардын коопсуздугу жана ишке жарамдуулугу.	1
Бөлүмдө санитардык-эпидемиологиялык эрежелердин; оорулуунун өз убагында жана туура тамактануусунун; ички тартиптин, медицина кызматкерлери тарабынан эмгек тартибинин сакталышы.	2
Максаттарды жана артыкчылыктарды коюу менен, медайымдык кызматтын ишин пландаштыруу	2
Пациенттин муктаждыктарын канааттандыруу жана медайымдык жардамды жакшыртуу үчүн, саламаттыкты сактоо бригадасынын башка мүчөлөрү менен кызматкерлердин ишин координациялоо.	2
Кызматкерлердин кызматтык милдеттеринин аткарылышын баалоо ыкмаларын иштеп чыгуу жана колдонуу	1
Кызматкерлерге административдик жоопкерчиликтерди түшүндүрүү	2
Санитардык жана эпидемияга каршы режим боюнча буйруктарды колдонуу	1
Медицина кызматкерлерин алдыдагы аттестацияга даярдоо.	1
3.6. Психологиялык жана педагогикалык көндүмдөр	
Окуу-тарбия иштеринин формаларын жана методдорун, аларды сабакта да, класстан тышкаркы иштерде да колдонуу	2
Коопсуз билим берүү чөйрөсүн камсыз кылуу үчүн, студенттердин жүрүм-турумун эффективдүү жөнгө салуу	2
Педагогикалык ыкмаларды (сүйлөө, үн, жаңсоо, чечендик) колдонуу менен	1

жеке жана топко таасир этүү	
Мамлекеттик билим берүү стандартына, окуу планына жана программасына ылайык окутуунун максаттарын жана мазмунун пландаштыруу	1
Окуу-методикалык сунуштарды иштеп чыгуу	1
Окуу-методикалык иштер, лекцияга, практикалык сабакка керектүү тема боюнча окуу материалын даярдоо	1
Тесттик тапшырмаларды, кырдаалдык тапшырмаларды, кырдаалдык-ролдук оюндарды иштеп чыгуу	1
Салттуу жана салттуу эмес лекцияларды уюштуруу жана өткөрүү	1
Окутуунун активдүү формаларын колдонуу менен семинарларды жана практикалык сабактарды уюштуруу жана өткөрүү	1
Сабактар үчүн окуу куралдарын даярдоо	1
Педагогикалык көзөмөл жүргүзүү. Окуучулардын билимин баалоо	1
Медайымдардын окуу программаларын жана пландарын иштеп чыгуу	1
Көз карандысыз клиникалык көрсөтмөлөрдү уюштуруу.	2
Педагогикалык изилдөөлөрдү жүргүзүү	2